



**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA W KRAKOWIE
Pl. Szczepański 5
31-011 Kraków
Tel./fax (0-12) 421-75-79, 421-74-98
E-mail: krakow@uokik.gov.pl

RKR-61-16/08/WJ-7/08

Kraków, dnia 4 września 2008 r.

DECYZJA Nr RKR - 24/2008

Na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 24 ust. 1 i ust 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosowanie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu, z urzędu, postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez przedsiębiorcę: Katarzynę Slosarczyk, wykonującą działalność pod nazwą Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty" w Zakopanem przy ul. Szymony 9a, polegającą na stosowaniu:

- w § 4 umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzkiej 15 postanowienia w brzmieniu:

„Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 3 zł za każdy dzień zwłoki po 10-tym dniu danego miesiąca płatności” oraz

- w § 4 umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a postanowienia w brzmieniu:

„Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 5 zł za każdy dzień zwłoki po 5-tym dniu danego miesiąca płatności”,

które są postanowieniami umownymi wpisanymi na podstawie art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone;

i jednocześnie stwierdza się zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 30 lipca 2008 r.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej „Prezesem Urzędu”) - w ramach zaplanowanego badania wzorców umów, stosowanych

przez przedsiębiorców prowadzących działalność polegającą na świadczeniu usług przedszkolnych - wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy warunki świadczenia usług, stosowane w obrocie z konsumentami przez Katarzynę Slosarczyk, prowadzącą Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty" z siedzibą w Zakopanem nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz przepisami kodeksu cywilnego dotyczącymi wzorców umów.

W trakcie przedmiotowego postępowania wyjaśniającego uzyskano następujące wzorce umów, stosowane przez Katarzynę Slosarczyk, prowadzącą Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty" z siedzibą w Zakopanem (zwaną dalej „Przedsiębiorcom”), w obrocie z konsumentami:

- umowę o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzkiej 15,
- umowę o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a,
- kartę zgłoszenia dziecka do przedszkola „Kubuś Puchaty”,
- kartę zgłoszenia dziecka do przedszkola „Kubuś Puchaty” – „Tygrysek”.

Przeprowadzona analiza przedłożonych dokumentów wykazała, że obie umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” mogą zawierać postanowienia, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu wszczął - postanowieniem Nr 159/2008 z dnia 14 kwietnia 2008 r. - postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Katarzynę Slosarczyk, prowadzącą Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty" z siedzibą w Zakopanem przy ul. Szymony 9a, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcach umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” postanowień umownych, wpisanych na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, tj. postanowień o treści:

- 1) „Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 3 zł za każdy dzień zwłoki po 10-tym dniu danego miesiąca płatności” (§ 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Grunwaldzka 15) - wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 644, 791, 1016, 1247,
- 2) „Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 5 zł za każdy dzień zwłoki po 5-tym dniu danego miesiąca płatności” (§ 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Szymony 9a) – wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 644, 791, 1016, 1247

- co może stanowić naruszenie art. 24 ust 1 i ust. 2 pkt 1 powołanej na wstępie ustawy.

W odpowiedzi na postawiony zarzut - pismem z dnia 6 maja 2008 r. (bez daty, termin wpływu do Delegatury Urzędu w Krakowie) - Przedsiębiorca oświadczył, że błędy i uchybienia w umowach, zawieranych pomiędzy Przedszkolem Niepublicznym „Kubuś Puchaty” a rodzicami korzystającymi z jego usług wynikały z niewiedzy Przedsiębiorcy, a nie ze złej woli. Jak wyjaśniał Przedsiębiorca, uchybienia te były podyktowane problemami z egzekwowaniem należności za pobyt dzieci w przedszkolu i świadczone w związku z nim usługi. Jednocześnie przedsiębiorca zastrzegł, że natychmiast po otrzymaniu od Prezesa Urzędu zawiadomienia o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wycofał z umów bezprawne zapisy, informując o tym fakcie rodziców korzystających z jego usług.

Ponadto Przedsiębiorca przedstawił nowe wzorce umów, w których zmieniono treść kwestionowanych postanowień. I tak, zapis § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzkiej 15, w brzmieniu: *„Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 3 zł za każdy dzień zwłoki po 10-tym dniu danego miesiąca płatności”*, zastąpiono postanowieniem o treści: *„Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat)”*. Natomiast w miejsce postanowienia § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a, o treści: *„Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 5 zł za każdy dzień zwłoki po 5-tym dniu danego miesiąca płatności”*, wprowadzono zapis w brzmieniu: *„Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat)”*. O dokonanych w opisanym powyżej zakresie zmianach zostali powiadomieni wszyscy rodzice korzystający z usług Przedsiębiorcy, którym przedstawił on do podpisania stosowny aneks do umowy, uwzględniający wszystkie zastrzeżenia i uwagi Prezesa Urzędu.

Niezależnie od powyższego, Prezes Urzędu wezwał Przedsiębiorcę do przedłożenia dowodów na okoliczność, że zmiany w jego wzorcach umów - do dokonania których zobowiązał się w ww. piśmie z dnia 6 maja 2008 r. - zostały faktycznie wprowadzone w życie, przed dniem zakończenia postępowania. W odpowiedzi z dnia 30 lipca 2008 r. (bez daty, termin wpływu do Delegatury Urzędu w Krakowie), Przedsiębiorca przedstawił oryginały 3 przykładowych aneksów do umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty”, zawartych z jego klientami z datami wstecznymi - 3 września 2007 r. (dwie umowy) oraz 6 września 2007 r. (jedna umowa) – tj. datami w jakich zawarte zostały z nimi umowy pierwotne.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Przedsiębiorca - Katarzyna Slosarczyk wpisana jest do ewidencji szkół i placówek niepublicznych, prowadzonej aktualnie przez Burmistrza Miasta Zakopane, pod numerem 168/98, jako wykonująca działalność pod nazwą Przedszkole Niepubliczne „Kubuś Puchaty” z siedzibą w Zakopanem przy ul. Szymony 9a. Zasady działania tej placówki zostały zawarte w statucie Przedszkola Niepublicznego "Kubuś Puchaty" w Zakopanem.

Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy o świadczenie usług w oparciu o wzorce: umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzka 15 oraz umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a, regulujące wzajemne prawa i obowiązki Przedsiębiorcy oraz konsumentów - rodziców korzystających z jego usług.

Analiza wskazanych wyżej dokumentów pozwoliła na postawienie Przedsiębiorcy zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, poprzez zamieszczenie w stosowanych w obrocie z konsumentami wzorcach umów postanowień, o następującej treści:

- „*Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 3 zł za każdy dzień zwłoki po 10-tym dniu danego miesiąca płatności*” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Grunwaldzka 15) oraz
- „*Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 5 zł za każdy dzień zwłoki po 5-tym dniu danego miesiąca płatności*” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Szymony 9a).

W tym miejscu należy zauważyć, iż do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zostały wpisane - na podstawie art. 479⁴⁵ k.p.c. – postanowienia, o następującej treści:

Poz. 644: „*Zwłoka w opłatach czesnego spowoduje naliczanie odsetek umownych w wysokości 2,00 zł za każdy dzień zwłoki*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r., sygn. akt: XVII Amc 20/05).

Poz. 791: „*W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 38/05).

Poz. 1016: „*W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty*” (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 listopada 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 135/05).

Wzorce umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty”, zawierające kwestionowane powyżej postanowienia umowne, były stosowane przez Przedsiębiorcę w momencie wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a następnie - będącego jego efektem - postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W ślad za pismem z dnia 6 maja 2008 r. Przedsiębiorca przedstawił zmienione i poprawione wzorce ww. umów, w którym ich zapisy § 4 otrzymały brzmienie:

- „*Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat)*” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Grunwaldzka 15) oraz
- „*Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat)*” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Szymony 9a).

Nowe, zmodyfikowane postanowienia ww. wzorców umów nie są już - w ocenie Prezesa Urzędu – bezprawne i nie naruszają interesów konsumentów.

W dniu 30 lipca 2008 r. Przedsiębiorca doręczył dowody na okoliczność, że przedmiotowe zmiany w jego wzorcach umów zostały faktycznie wprowadzone w życie (do obrotu konsumenckiego), jeszcze przed dniem zakończenia postępowania. Jako załącznik do tego pisma Przedsiębiorca przedstawił bowiem oryginały 3 przykładowych aneksów do umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty”, podpisanych z jego klientami z datami wstecznymi - 3 września 2007 r. (dwie umowy) oraz 6 września 2007 r. (jedna umowa) – tj. datami w jakich zawarte zostały z nimi umowy pierwotne. Zawierają one nowe, zmodyfikowane i poprawione postanowienia § 4, które są zgodne z obowiązującym stanem prawnym oraz nie naruszają interesów konsumentów.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Na wstępie należy stwierdzić, iż treść art. 1 ust. 1 powoływanej wyżej *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm. – zwanej dalej „*ustawą o ochronie (...)*”) wyraźnie wskazuje, że jej przepisy mają zastosowanie wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Zatem warunkiem koniecznym do uruchomienia instrumentów określonych w tej ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorcy naruszają przepisy *ustawy o ochronie (...)* i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego bądź też naruszają ten interes.

Niniejsze postępowanie dotyczy stosowanych przez Przedsiębiorcę wzorców umownych o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym. Wzorce te są stosowane przy zawieraniu umów z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka przyjmowanego do przedszkola, prowadzonego przez Przedsiębiorcę. Dotyczy on zatem obecnych i wszystkich potencjalnych kontrahentów Przedsiębiorcy, co oznacza, iż może mieć zastosowanie do nieokreślonego z góry kręgu adresatów. Stwierdzić zatem należy, że postępowanie poprzedzające wydanie niniejszej decyzji oraz zawarte w niej rozstrzygnięcie mają na celu ochronę interesu publicznego.

Przepis art. 24 ust. 2 *ustawy o ochronie (...)*, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów nakazuje rozumieć godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga zatem spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Powołany wyżej przepis *ustawy o ochronie (...)* zawiera w punktach 1 - 3 przykładowe wyliczenie praktyk, zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten precyzuje, że praktykami naruszającymi zbiorowe interesy konsumentów są w szczególności: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji oraz naruszenia szeroko ujmowanych praw konsumenta do informacji.

A zatem kolejne punkty art. 24 ust. 2 *ustawy o ochronie (...)* dookreślają klauzulę generalną wyrażoną na początku tego przepisu, poprzez egzemplifikację najczęściej występujących rodzajów praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Z kolei miarodajny dla potrzeb oceny niniejszej sprawy przepis art. 24 ust. 2 pkt 1 tej *ustawy* wprost uznaje za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone.

Zważyć należy również w tym miejscu, iż w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt.: III SZP 3/2006) Sąd Najwyższy podkreślił, że praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych, polegających na przestawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej już do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru.

Jak już zasygnalizowano powyżej, aby możliwe było stwierdzenie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, tj.:

- działania przedsiębiorcy muszą nosić znamiona bezprawności,
- działania te muszą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Przesłanka bezprawności

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Należy zatem przyjąć, zgodnie z literalnym jego brzmieniem, że „działanie bezprawne” to takie zachowanie, które jest sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tj. nie zależy od wystąpienia szkoda, ani zamiaru po stronie przedsiębiorcy dopuszczającego się działań bezprawnych.

Zakwestionowane w niniejszej sprawie działania Przedsiębiorcy polegają na posługiwaniu się w stosunkach z konsumentami – rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka – zapisami wzorców umów, których treść jest tożsama z treścią postanowień, uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Zgodnie z art. 479⁴² *k.p.c.*, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - w razie uwzględnienia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone - w sentencji wyroku przytacza treść postanowień wzorca uznanych za niedozwolone i zakazuje ich stosowania. Z kolei z brzmienia art. 479⁴³ *k.p.c.* wynika, że wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 *k.p.c.*

Kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie którego dokonywany jest wpis postanowienia do rejestru postanowień umownych uznanych za niedozwolone, rozstrzygnięta została w przywołanej powyżej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że orzeczenie sądu w danej sprawie ma skutek również wobec osób trzecich, tzn. zakaz stosowania klauzuli wpisanej do ww. rejestru odnosi się do wszystkich przedsiębiorców, a nie tylko tych, których dotyczy wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Przy czym, co należy jeszcze raz przypomnieć - jak podniósł Sąd Najwyższy - zakazane jest wykorzystywanie nie tylko klauzuli w identycznym brzmieniu, ale także klauzuli o zbliżonej treści, która wywołuje takie same skutki, jak klauzula już wpisana.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że osoba prowadząca Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty" jest przedsiębiorcą - w zakresie w jakim świadczy odpłatne usługi przedszkolne. Bezsporne jest również – co zostało wykazane w opisie stanu faktycznego niniejszej decyzji - że Przedsiębiorca ten stosuje w obrocie z konsumentami dwa wzorce umów, które zawierają następujące postanowienia:

- „Czesne jest płatne miesięcznie do 10 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 3 zł za każdy dzień zwłoki po 10-tym dniu danego miesiąca płatności” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Grunwaldzka 15) oraz
- „Czesne jest płatne miesięcznie do 5 dnia każdego miesiąca do kasy przedszkola (sekretariat). W przypadku powstania opóźnienia w płatności czesnego Usługobiorca zapłaci karę umowną w wysokości 5 zł za każdy dzień zwłoki po 5-tym dniu danego miesiąca płatności” (tak: § 4 wzorca umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” ul. Szymony 9a).

A zatem, w celu udowodnienia bezprawności działań Przedsiębiorcy należy wykazać, że ww. postanowienia są tożsame z zapisami umieszczonymi w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone.

Jak jednoznacznie wynika z treści cytowanych wyżej postanowień § 4 obu wzorców umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty”, nakładają one na konsumenta obowiązek zapłaty kary umownej w wysokości odpowiednio 3 zł i 5 zł za każdy dzień zwłoki w płatności. W ocenie Prezesa Urzędu, pomimo bezpośredniego wskazania w ww. wzorcach umów, że kwoty te są „karą umowną” za zwłokę konsumenta, nie można przypisać im takiego charakteru. Przepis art. 483 § 1 *Kodeksu cywilnego*, będący podstawą do zastosowania kary umownej, przewiduje bowiem jej zastrzeżenie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Zastrzeżona w ww. postanowieniach „kara umowna” – w opinii Prezesa Urzędu - stanowi w istocie odsetki za zwłokę konsumenta w wykonaniu zobowiązania pieniężnego. Zdaniem Prezesa Urzędu, ryczałtowe określenie odsetek umownych - odpowiednio na poziomie 3 zł i 5 zł za każdy dzień zwłoki - jest oderwane od konkretnej kwoty zadłużenia konsumenta. Wywołuje ono zastrzeżenia zwłaszcza w przypadku zwłoki w zapłacie czesnego, które ma charakter świadczenia okresowego. Konsument może zatem pozostawać w zwłoce z zapłatą za jeden okres płatności czesnego, a - zgodnie z kwestionowanym zapisem - obciążony zostanie ryczałtowo określoną kwotą odsetek, w wysokości odpowiednio 3 zł i 5 zł dziennie. Tak obliczone odsetki umowne będą ponadto znacznie wyższe od obowiązującej stawki odsetek ustawowych, w tym również odsetek maksymalnych - przewidzianych w przepisach *Kodeksu cywilnego*. Tak bowiem – stosownie do treści art. 359 § 2¹ *k.c.* „maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne)”. Obecnie wskaźnik ten wynosi 7,50 %, w 2007 r. kształtował się na poziomie od 5,75 proc. do 6,7 proc.¹ Tym samym maksymalne odsetki ustawowe nie mogą aktualnie przekraczać poziomu 30 % (4 x 7,50 %) w skali roku. Należy ponadto zaznaczyć, że zgodnie z art. 359 § 2² *k.c.*, „jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne”. Natomiast w myśl przepisów

¹ Por. na: <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/Dzienne/Stopy.htm>.

art. 359 § 2³ k.c. – „*postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych (...). W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy*”.

W ocenie Prezesa Urzędu, przywołane postanowienia są przede wszystkim tożsame z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi w pozycjach: 644, 791 i 1016 rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - wyrokiem z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt: XVII Amc 20/05) - uznał za niedozwolone postanowienie o treści: „*Zwłoka w opłatach chesnego spowoduje naliczanie odsetek umownych w wysokości 2,00 zł za każdy dzień zwłoki*” (wpisane pod pozycją 644 rejestru).

Następnie - wyrokiem z dnia 21 listopada 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 135/05) - Sąd ten uznał za abuzywne odsetki umowne w jeszcze niższej wysokości. Jako niedozwolone postanowienie umowne potraktował bowiem klauzulę, o następującej treści: „*W przypadku nie wywiązania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty* (które zostało wpisane pod pozycją 1016 rejestru).

Podobne do wyżej wymienionych postanowienie – lecz przewidujące jeszcze niższe od nich odsetki umowne - uznano za niedozwolone wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 38/05). W wyniku wydania tego wyroku, pod pozycją 791 rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone wpisano postanowienie, o następującej treści: „*W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki*”. Natomiast w uzasadnieniu przedmiotowego wyroku podkreślono, że - zgodnie z art. 385¹ § 1 *Kodeksu cywilnego* - niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

W ocenie Prezesa Urzędu przedstawione tu stanowisko jest uzasadnione także w odniesieniu do kwestionowanych postanowień, skoro obciążają konsumenta odsetkami w wysokości - odpowiednio - 3 zł i 5 zł za każdy dzień zwłoki, a więc ustalonymi na poziomie znacznie wyższym, niż wskazane we wszystkich trzech przywołanych wyżej klauzulach, wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone.

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu uznał, że kwestionowane postanowienia § 4 wzorców umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” - pomimo, że nie są literalnie identyczne z zapisami przytoczonych postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych, wywierają jednak takie same jak one skutki dla konsumenta. Postanowienia stosowane przez Przedsiębiorcę oraz zapisy uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienia umowne są tożsame w swojej treści i skutkach prawnych, bowiem przyznają Przedsiębiorcy prawo do pobierania rażąco wygórowanych odsetek - w przypadku zwłoki w płatności należnych opłat za usługi Przedsiębiorcy. Wszystkie porównywane postanowienia czynią to w identyczny sposób, ustalając odsetki umowne na określonym poziomie kwotowym – od 0,50 zł poczynając, poprzez 1 zł i 2 zł (jak to ma miejsce w cytowanych pozycjach rejestru), aż po 3 zł i 5 zł (w przypadku kwestionowanych postanowień wzorców) - za każdy dzień zwłoki (opóźnienia w płatności należności). Należy przy tym dodać i podkreślić, iż przytoczone wyżej postanowienia, będące przedmiotem oceny Sądu Ochrony Konkurencji

i Konsumentów, dotyczyły również usług o charakterze edukacyjnym – jak ma to miejsce w niniejszej sprawie.

Uwzględniając wszystkie powyższe okoliczności, ustalenia i wnioski należy uznać, iż kwestionowane w niniejszym postępowaniu przez Prezesa Urzędu postanowienia § 4 wzorców umów o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty”, stosowane przez Przedsiębiorcę, są tożsame z porównywanymi klauzulami uznanymi za niedozwolone. Tym samym wykazano, iż spełniona została przesłanka bezprawności działania przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie (...) nie definiuje pojęcia „zbiorowego interesu konsumentów”, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 3, iż nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle przepisu art. 1 ust. 1 *ustawy o ochronie (...)* - który został powołany na wstępie uzasadnienia prawnego niniejszej decyzji - należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta, który zdecyduje się zostać kontrahentem przedsiębiorcy.

W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (por.: wyrok Sądu Antymonopolowego – obecnie SOKiK - z dnia 24 stycznia 1991 r., sygn. akt: XV Amr 8/90 oraz wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 4 lipca 2001 r., sygn. akt: Ama 108/00).

Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. akt: I CKN 504/01) stwierdził, że *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów”*.

Stosowane przez Przedsiębiorcę wzorce: umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzkiej 15 oraz umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a, wykorzystywane są przy nawiązywaniu stosunków prawnych z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka. Stroną takich umów są zarówno rodzice/opiekunowie dzieci aktualnie uczęszczających do przedszkola, prowadzonego przez Przedsiębiorcę, jak również wszyscy przyszli, potencjalni jego klienci. Zatem krąg adresatów takiego wzorca nie jest z góry określony. Biorąc pod uwagę, że rodzic/opiekun prawny dziecka przyjmowanego do przedszkola Przedsiębiorcy nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, gdyż nie jest ona z nim indywidualnie negocjowana, uznać należy, że wszelkie zawarte w niej bezprawne zapisy godzą w jego interesy prawne lub ekonomiczne.

Mając powyższe na uwadze należy przyjąć, że obie przesłanki niezbędne dla stwierdzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostały w niniejszej sprawie spełnione.

Uwzględniając zatem opisane i przeanalizowane powyżej warunki faktyczne i prawne, Prezes Urzędu uznał, że działania Przedsiębiorcy zakwalifikować należy jako praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, określone w art. 24 ust. 1 i ust 2 pkt 1 *ustawy o ochronie (...)*.

Stosowanie do treści art. 27 ust. 1 i 2 *ustawy o ochronie (...)*, nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania - o której mowa w art. 26 *ustawy* - jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania tej praktyki. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Z wyjaśnień i dokumentów przedstawionych przez Przedsiębiorcę w toku przeprowadzonego postępowania wynika, iż najpóźniej z dniem 30 lipca 2008 r. jego działania przestały stanowić praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Organowi antymonopolowemu przedłożone zostały bowiem nowe wzorce: umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Grunwaldzkiej 15 oraz umowy o świadczenie usług w przedszkolu niepublicznym „Kubuś Puchaty” przy ul. Szymony 9a, nie zawierające zapisów budzących wątpliwość oraz aneksy do tych umów ze zmodyfikowanymi zapisami § 4 ww. umów. Doręczone zostały ponadto przez Przedsiębiorcę oryginały 3 przykładowych aneksów do przedmiotowych umów, podpisane z jego klientami z datami wstecznymi - w jakich zawarte zostały z nimi umowy pierwotne. Jednocześnie Przedsiębiorca poinformował, że o dokonanych w tym zakresie zmianach zostali powiadomieni wszyscy rodzice/ opiekunowie prawni dzieci korzystający z jego usług. Przedsiębiorca przedstawił im bowiem do podpisania aneksy do umów, o których tu mowa, uwzględniające wszystkie zastrzeżenia i uwagi Prezesa Urzędu. Procedura aneksowania wszystkich umów - zawartych z rodzicami/opiekunami dzieci w oparciu o nowe, zmienione wzorce - zakończona została najpóźniej w dnia 30 lipca 2008 r., kiedy Przedsiębiorca poinformował Prezesa Urzędu o tym fakcie, jak również o wszystkich pozostałych podjętych w tym zakresie działaniach.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, ustalenia i wnioski, orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 *ustawy o ochronie (...)* w związku z art. 479²⁸ § 2 *k.p.c.* - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie.

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Krakowie
Leszek Piekarczyk

Otrzymują:

1. Pani Katarzyna Slosarczyk, prowadząca Przedszkole Niepubliczne "Kubuś Puchaty", ul. Szymony 9a, 34 - 500 Zakopane,
2. a/a Delegatury w Krakowie.